

(uilenbescherming)

De steenuil

© M. Pijls

Broedresultaten steenuil 2007

Wil de Veer

Nestkastenproject

Het Brabants Landschap is een project opgestart om de achteruitgang van de steenuil in Noord Brabant aan te pakken door middel van het beschikbaar stellen van nestkasten en het vormen van werkgroepen. Laatstgenoemden houden zich bezig met het plaatsen en controleren van de kasten, het geven van informatie en het inventariseren van de soort. Het streven is om voor de provincie een dekkend netwerk op te bouwen van mensen die zich inzetten voor de bescherming van de steenuil. Dit alles vloeit voort uit het in 2005 gestarte project Plan van Aanpak Steenuil, van de Vogelbescherming. Het project loopt tot 2009.

Onze groep vrijwilligers, minimaal twee personen per gebied, is werkzaam in de volgende gemeenten: Bergeijk; Eersel (uitgezonderd Vessem en een gedeelte van Duizel); en Veldhoven.

Ons doel is om de nestkasten in clusters te hangen, ongeveer om de vijfhonderd meter in geschikt biotoop, zodat eventuele uitgevlogen jongen ook van een nestkast gebruik kunnen maken in hun eigen nieuw territorium.

Inventarisatie met geluidsnabootsing

Vanaf half februari tot eind april werd er op uit getrokken om de territoria op te sporen. De weersomstandigheden waren dit jaar gunstig en er werden goede resultaten behaald. Het inventariseren van de steenuil blijft echter lastig en vraagt veel geduld, maar vooral motivatie. Het kan niet ontkend worden dat niet iedereen staat te popelen om te gaan inventariseren omdat het resultaat vaak tegenvalt. Om toch tot een goede inventarisatie te komen heb ik, als proef, voorgesteld om een specifiek gebied, waar nog niet veel van bekend is, met alle mensen tegelijk te inventariseren. Ieder pakt een gedeelte van het betreffende gebied en er wordt onderling contact gehouden. Hopelijk is de motivatie dan wat groter. Dit laatste is zeker geen verwijt, enkel een constatering.

Het inventariseren begint nu, na enkele jaren, zijn vruchten af te werpen, wat tot uiting komt in het aantal territoria, dat per jaar toeneemt. De verwachting is dat na nog twee seizoenen ons werkgebied grotendeels in kaart is gebracht.

TABEL 1: NESTKASTGEGEVENS 2005, 2006 EN 2007

Gemeente	Kasten 2007	Bezet	Kasten 2006	Bezet	Kasten 2005	Bezet
Bergeijk Luijksgestel/Riethoven/Walik/ Weebosch/Westerhoven	26	4	18	4	14	3
Eersel Duizel/Knegsel/Steensel/ Wintelre	31	6	21	2	10	0
Eindhoven (gedeeltelijk)	2	0	2	0	2	0
Veldhoven/Oerle	12	0	5	0	4	1
Valkenswaard (gedeeltelijk)	2	0	2	0	0	0

Nestkasten

In 2007 hebben wij 69 territoria vastgesteld en hingen er 90 nestkasten, waarbij opgemerkt dat 17 kasten pas na het broedseizoen werden geplaatst. Het aantal kasten wat wordt meegeteld komt dus op 73.

Er waren tien broedgevallen, waarvan er een in Eersel in de eifase is mislukt. Onduidelijk is wat de reden hiervoor was. In de gemeente Bergeijk waren vier kasten bezet door steenuilen. In totaal zijn er zeventien jongen uitgevlogen. In de gemeente Eersel waren zes kasten bezet en zijn er vijftien jongen uitgevlogen.

Hier volgt per gemeente de indeling van de kasten en het aantal gevonden territoria: Bergeijk, 29 kasten en 22 territoria; Eersel, (uitgezonderd Vessem en een gedeelte van Duizel) 41 kasten en 29 territoria; Eindhoven (gedeeltelijk), 2 kasten, geen territoria; Veldhoven, 16 kasten en 16 territoria. Hoewel de gemeente Valkenswaard niet tot ons werkgebied behoort, zijn er toch 2 kasten geplaatst en werden er 2 territoria vastgesteld. Op het terrein van natuurtuin Het Loo in Bergeijk hangt ook een nestkast, maar deze is bedoeld als informatieve showkast.

Er waren tien kasten bezet door een spreeuw; twee door een kauw; twee door een holenduif; drie door een ringmus; een door een eekhoorn en in vier kasten werd een leeg nest aangetroffen waarvan de soort niet kon worden vastgesteld.

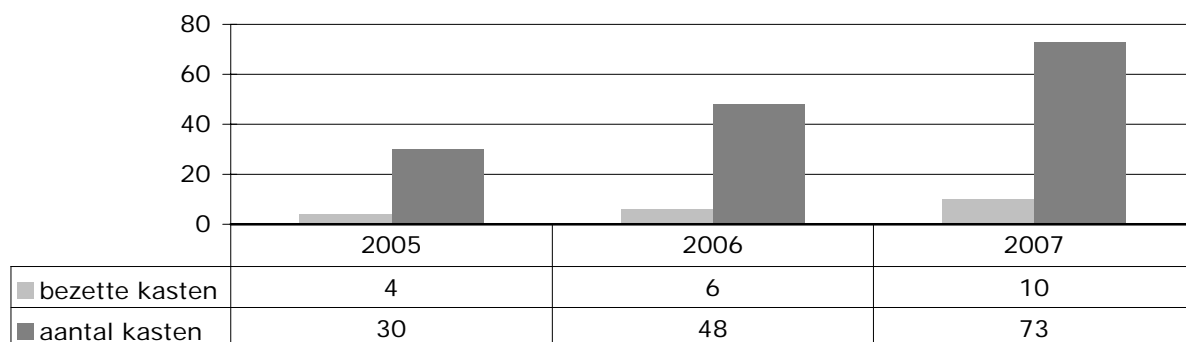
In totaal is het op vijftien plaatsen, waar wel een nestkast hangt, onbekend of er zich steenuilen bevinden.

Het aantal uitgevlogen jongen is spectaculair gestegen, zie figuur 3. Diverse opgaven uit de omliggende regio's laten eenzelfde beeld zien. De conclusie lijkt dan ook gerechtvaardigd dat het in onze omgeving een goed steenuilen jaar is geweest. Of dit een landelijke trend zal zijn is nog niet bekend omdat de gegevens hierover nog niet bekend zijn.

Op eigen initiatief is de nestkast gemodificeerd, zodat de opening zowel aan de voorkant als aan de zijkant kan worden gebruikt, wat meer mogelijkheden geeft om de kast zodanig te plaatsen dat de jongen op een tak kunnen lopen.

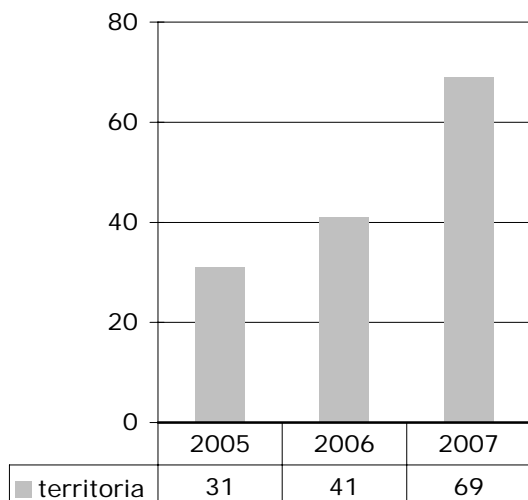

FIGUUR 1. AANTAL KASTEN EN BEZETTE KASTEN.

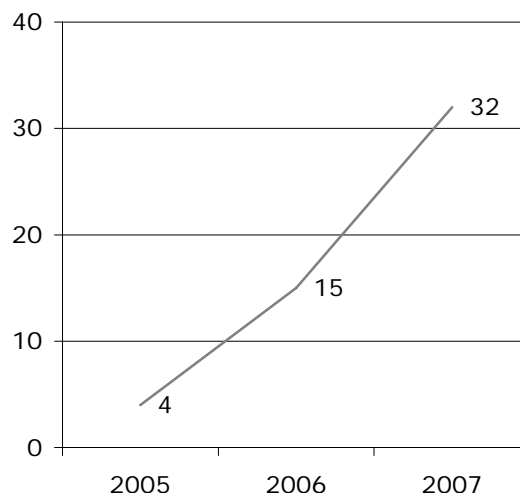

FIGUUR 2. AANTAL TERRITORIA,
2005-2007

FIGUUR 3. AANTAL UITGEVLOGEN JONGEN,
2005-2007

Resultaten

In totaal zijn er van de negen succesvolle broedsels 32 jongen uit de nestkasten uitgevlogen.

Van de 90 door onze werkgroep geplaatste nestkasten hangen er 58 in bomen; 10 in stallen/schuren; 21 aan de buitenkant van stallen/schuren of in open schuren en 1 kast is een showkast.

Navraag bij 'ringer' Jan Wouters leverde voor ons werkgebied niet méér resultaten op.

Nestkast controle

Onze werkgroep heeft er voor gekozen om de eerste jaren de kasten niet te controleren in de eileg fase. Dit om verstoring zo veel mogelijk te voorkomen. Bij slecht weer, koude en regen, wordt helemaal niet gecontroleerd. Uit publicaties en onderzoeken is gebleken dat bij meer dan twee controles de verstoring, c.q. het mislukken van het broedsel, toeneemt. Van groot belang is ook de kastopening bij controle af te dekken met bijvoorbeeld een handdoek, zodat eventuele bijna vliegvlugge jongen er niet uit kunnen. Bij het naderen van de nestkast wordt enig geluid gemaakt zodat de oudervogel zich eventueel kan verwijderen. Onze ervaring tot nu toe is dat een adult vaak gewoon in de kast blijft zitten en zich tegen de jongen aandrukt om hen te beschermen.

De kasten zijn de derde en vierde week van mei gecontroleerd. Dit was een week eerder dan vorig jaar. De reden is dat de broedvogels, in het algemeen, dit jaar eerder zijn begonnen met broeden.

Vrije broedsels

In Luijksgestel zijn drie vrije broedsels vastgesteld. Er zijn minstens vier jongen uitgevlogen. In Oerle is een vrij broedsel vastgesteld en er zijn vier jongen uitgevlogen. In Wintelre is een vrij broedsel vastgesteld en er zijn drie jongen uitgevlogen. In Veldhoven zijn drie jongen uitgevlogen.

In totaal zijn er van de zes vrije broedsels, minstens veertien jongen uitgevlogen. Dit zullen er waarschijnlijk meer zijn gezien de moeilijkheid van het bepalen van het juiste aantal omdat de meeste broedparen op ontoegankelijke plaatsen nestelen (spouwmuur, golfplaten afgedekt met beschot etc.).

In 2006 waren er vijf vrije broedsels en in 2005 waren dit er drie.

Webcam steenuil op de site 'Beleef de Lente'

Tegenwoordig is via het internet het reilen en zeilen van diverse vogelsoorten te volgen. Webcams opgesteld in nestkasten geven inzicht in het leven van de vogels.

De populariteit van de webcams is enorm. Via een van de sites was ook het broedseizoen van een paartje steenuilen te zien. Leuk en interessant voor de vele liefhebbers, maar voor de meer ingewijden gaat een nieuwe wereld open. Nu is precies te zien wat bijvoorbeeld de steenuilen, die gevolgd werden, zoal als prooi aanvoeren voor de jongen en met welke frequentie. Kortom het hele broedseizoen komt in beeld met eileg, broedduur, aanvoer van prooi etc. Juist dit maakt het zo interessant en leerzaam. In een korte periode kan er veel informatie worden verkregen. Het is alleen zaak alles te noteren. Gelukkig zijn er weer mensen die dat mooi in kaart brengen zodat je niet alles op hoeft te nemen op de DVD of video recorder. In Vogelnieuws, oktober 2007, staat een zeer interessant artikel van de hand van Ronald van Harxen waarin u precies kunt lezen wat ik bedoel*. Een kleine greep hieruit laat het volgende zien: begin van de eileg op 9 april; na 26 dagen kwamen de drie jongen uit het ei; 38 dagen later vloog het eerste jong uit, twee dagen later volgde

de andere; de gehele broedperiode nam 71 dagen in beslag. In de jongenperiode konden 1309 prooiën op naam worden gebracht. Kleine prooiën als rupsen (441) en meikevers (414) vormden het hoofdmenu. Het aantal muizen bedroeg 170.

Nestkast gegevens van enkele regio's

Kijken we naar de resultaten van enkele omliggende gemeenten dan zien we het volgende: Vessem en Oost- West- en Middelbeers, 6 broedgevallen met minstens 20 jongen; Son en Breugel, 2 broedgevallen met 5 jongen; Oirschot: 10 broedgevallen met 34 jongen. De gegevens van de gemeente Reusel-de Mierden waren bij het schrijven van dit artikel nog niet beschikbaar.

Navraag over de bezetting van de nestkasten in 2007 bij Huub Thoonen, die actief is in het land van Cuijk en de kop van Noord Limburg, en bekend staat als een expert op het gebied van de nestkasten, leert dat van de 96 kasten er 40 waren bewoond en dat er 160 jongen zijn uitgevlogen. Dat zijn resultaten die er niet om liegen.

© H. Bouwmeester

Ringgegevens

Jan Wouters liet weten dat hij in totaal vijf broedsels had geringd en hier volgt zijn opgave: Reusel op twee plaatsen met respectievelijk 6 en 4 jongen waarvan 3 geringd; Hoogeloon, 3 jongen; Casteren op twee plaatsen met achtereenvolgens 4 en 3 jongen.

Dode steenuilen

Verder een verzoek om mij te melden, tel. 06 55988328, als u een dode steenuil vindt. Uw gegevens worden door mij verwerkt en doorgestuurd.

Met dank aan de volgende medewerkers: Marijn van den Berk, Wim Deeben, Bert van Herk, Ad van den Hout, Frans Huijbers, Ben Jacobs, Marga Lambregtse, Willem Louwers, Bert van Moll, Carla van Moorsel, Frank van Riemsdijk, Dirk Timmermans, Bert van de Ven en Piet Wuijts.

* Een cd met bijna twee uur clips van de hoogtepunten is tegen een geringe vergoeding (€7.50) verkrijgbaar via de site van **STONE**: www.steenuil.nl

© D. Timmermans